

Česká zemědělská univerzita v Praze

Provozně ekonomická fakulta

Katedra psychologie



Teze bakalářské práce

Jazyk, historie a místní kultura jako hlavní prvky etnické identity Galicijců

Kristýna Kociánová

© 2015 ČZU v Praze

Souhrn

Cílem bakalářské práce je zjistit, jaké hlavní rysy tvoří etnickou identitu Galicijců ve Španělsku a jak tyto prvky vnímají samotní příslušníci této etnické menšiny. Práce popisuje jednotlivé znaky, kterými jsou historie, kultura a jazyk, a představuje jejich vznik, vývoj a souvislosti.

První část práce věnovaná historii popisuje důležité události dějin, které měly významný vliv na národní identitu Galicijců. Ve druhé části se práce zaměřuje na jednotlivé prvky galicijské kultury, které zaujímají podstatnou roli v každodenním životě místních obyvatel. Zejména jsou rozvedeny tradiční oslavy, hudba, tanec a gastronomie, kterými je Galicie proslulá. Třetí část je věnovaná současné jazykové situaci, především koexistenci dvou oficiálních jazyků – galicijštiny a kastilštiny. Přiblížený je také historický vývoj jazyků a jejich zastoupení ve společnosti.

Tyto znaky jsou následně probírány s jednotlivými respondenty dotazovanými v rámci prováděného terénního výzkumu, přičemž cílem je zjistit, jaký význam těmto prvkům z pohledu národní identity přikládají sami Galicijci.

Klíčová slova: Galicie, Galicijci, galicijština, galicijský jazyk, galicijská identita, etnicita, národnostní menšina

Úvod

Tato bakalářská práce se zabývá menšinou Galicijců ve Španělsku a hlavními prvky, které utváří jejich etnickou identitu. Jedinečnost této etnické minority žijící na severovýchodě Pyrenejského poloostrova bývá nejvíce spojována s její specifickou a zajímavou kulturou, tradicemi, historií i vlastním jazykem, v tomto případě galicijštinou. Výběr tématu a většina informací obsažených v této práci mají původ ve dvou terénních výzkumech konaných v Galicii v rámci projektu Pestrá Evropa.

Cíl práce a metodika

Hlavním cílem bakalářské práce je zjistit, jaké hlavní rysy tvoří etnickou identitu Galicijců ve Španělsku a jak tyto prvky vnímají samotní příslušníci této minoritní skupiny.

Dalším cílem práce je zodpovědět výzkumné podotázky, zda je jazyk hlavním prvkem etnické identity galicijského obyvatelstva a jak se Galicijci odlišují od okolí. Bakalářská práce by měla také zjistit, jak v Galicii vypadá současná jazyková situace a jak je který kooficiální jazyk užíván v reálném životě.

Pro dosažení cíle práce bylo využito kvalitativních i kvantitativních metod. Kvantitativní metodou byl sběr, zpracování a následné studium dat a informací. Vycházeno bylo z dostupné odborné, ale i vědecko-populární literatury, která se dotýkala otázky každodenního života Galicijců. Také byly sledovány statistické analýzy, které již byly provedeny v předešlých letech.

Stěžejní byl však kvalitativně orientovaný výzkum, který jde více do hloubky problematiky a který je založen na porozumění zkoumané kultury. V rámci kvalitativního výzkumu byly využity techniky sběru dat terénního výzkumu, který je typický pro antropologické bádání. Vedle tohoto výzkumu, který byl v našem případě krátkodobý, odehrával se dva roky po sobě, v roce 2013 a 2014, vždy po dvou týdnech. Další technikou sběru dat byly přímé rozhovory, které byly vedeny „tváří v tvář“, z důvodů větší objektivity. Osobní setkání s respondenty bylo přes časovou náročnost výhodné, protože byly zajištěny autentické reakce. Rozhovory byly vedeny polostrukturovanou formou tak, aby byla možnost pozměnit předem připravené otázky v jejich průběhu a na základě jednotlivých dialogů. Výhodou této metody je, že se výsledky dají částečně sumarizovat. Nevýhodou bylo časté odbíhání respondentů od tématu. Zároveň bylo během výzkumu dbáno na to, aby byly rozhovory vedeny individuálně, aby se dotazovaní navzájem neovlivňovali. Bohužel to ve dvou případech nebylo možné a výsledkem byla bouřlivá debata respondentů, která se velmi těžko řídila.

První rok probíhala před výzkumem snaha získat respondenty přes sociální sítě a stránku Couchsurfing, která umožňuje komunikaci lidí z různých koutů světa. Couchsurfing je konkrétně zaměřený na poskytnutí noclehu zdarma u místních obyvatel, ale poskytuje také příležitost seznámit se. Protože se touto cestou podařilo sehnat jen minimální počet respondentů, od tohoto způsobu bylo brzy upuštěno a respondenti byli nadále získáváni náhodným oslovením na ulici. Rozhovory byly v terénu zaznamenány na kameru, aby byly po návratu přeloženy a pečlivě zpracovány. Pokud stydlivý respondent odmítl natáčení, byl rozhovor v lepším případě nahrán na diktafon, v tom horším jsme se museli spokojit s psanými poznámkami.

Celkem se během obou výzkumů uskutečnily rozhovory se čtyřiceti respondenty různých věkových kategorií z různých sociálních vrstev.

Výsledky a závěry výzkumného šetření

Hlavním cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké hlavní rysy tvoří etnickou identitu Galicijců ve Španělsku a jak tyto znaky vnímají samotní obyvatelé této země. Dalším cílem práce bylo zodpovědět výzkumné podotázky, zda je jazyk hlavním prvkem etnické identity galicijského obyvatelstva a jak se Galicijci odlišují od okolí. Bakalářská práce měla také zjistit, jak v Galicii vypadá současná jazyková situace a jak je který kooficiální jazyk užíván v reálném životě.

Cílů práce bylo dosaženo prostřednictvím kvalitativního výzkumu, který byl proveden formou polostrukturovaných rozhovorů a nezúčastněného pozorování. K bližšímu poznání obyvatel sloužily krátkodobé terénní výzkumy.

Nejprve se práce zaměřila na to, co dle respondentů tvoří podstatu jejich národního uvědomění. Odpověď na otázku, zda je jazyk hlavním prvkem etnické identity Galicijců, je na základě našeho výzkumu záporná. Galicijština dnes není hlavním jednotícím znakem. Její užívání bylo zaznamenáno častěji u starších obyvatel z venkovských oblastí, zatímco mladší generace s ohledem na civilizační, společenské a ekonomické faktory preferovala komunikaci ve více rozšířené kastilštině. Hlavní znaky odlišující Galicijce dle názoru respondentů souvisí prioritně s kulturními zvyky, které jsou i nadále silně zakořeněny v jejich každodenním životě. Přestože společná historie je nedílnou součástí etnického cítění většiny obyvatel, respondenti na ni během výzkumu téměř zapomněli.

Práce následně popisovala základní údaje a historické souvislosti týkající se každodenního života obyvatel Galicie. V další kapitole zaměřené na historii bylo cílem na základě veřejného průzkumu zjistit, v jaké době bylo v Galicii nejlépe a kdy naopak nejhůře. Většina Galicijců označila za nejlepší období roky 2000 až 2010 a následně devadesátá léta. Jako nejhorší období byla nejčastěji uvedena současnost a se stejným počtem hlasů období španělské občanské války, především pak jeho konec. Poté, co občanská válka rozdělila nejen galicijské rodiny, ale i celé Španělsko, se vlády ujal generál Francisco Franco, jehož nastolená diktatura je dodnes považována za třetí nejhorší období v historii Galicie.

Při zpracování kapitoly o galicijské kultuře a jejich následných podkapitol týkajících se galicijský oslav, regionální hudby, tanců, vyhlášené gastronomie a záhadných mýtů, bylo zjištěno nemalé množství zajímavých informací. Galicijské oslavy, ve Španělsku nazývané *fiesty*, jsou velmi oblíbené společenské události, navštěvované většinou dotázaných respondentů. Populární jsou v Galicii i tradice obestřené kouzly a čarami. V Galicii nebylo člověka, který by neznal tajemný alkoholický nápoj *Queimada*. Tuto místní specialitu

převážná část obyvatel připravuje během rodinných oslav či *fiest* keltského původu, a to na ochranu proti zlým duchům a čarodějnicím. Obyvatelé Galicie jsou ve Španělsku známí tím, že věří v nadpřirozené bytosti a hlavně na čarodějnice, před kterými se chrání již zmíněnou *Queimadou* či česnekem, který nosí neustále v kapse. V Galicii je velmi rozšířeným pořekadlem: „ *Na čarodějnice nevěříme, ale existují.* “

Stěžejní část celé bakalářské práce byla zaměřena na současnou jazykovou situaci. Galicijské bilingvní obyvatelstvo hovoří dvěma oficiálními jazyky – galicijštinou a kastilštinou, které spolu od středověku pomyslně soupeří. Tyto dva jazyky bojují o přízeň Galicijců nejen v médiích a ve školách, ale mnohdy i v samotných domovech. Přestože obyvatelé tohoto severovýchodního regionu hovoří oběma jazyky na velmi dobré úrovni, etnickou identitu utváří pouze galicijština. Na druhé straně bývá obzvláště ve velkých městech označována za jazyk venkovského obyvatelstva. Mnohdy je také galicijský jazyk považován za nemoderní a neužitečný, přestože je s ním nadále vyučováno ve školách a neustále probíhá jeho alespoň minimální podpora ze strany vlády.

Přestože je galicijské obyvatelstvo mnohdy odkázané na rozdílné užívání jazyků v různých oblastech každodenního života, například doma či v zaměstnání, většina Galicijců tuto situaci negativně nevnímá. To lze odůvodnit tím, že převážná část jich mluví tak dobře oběma jazyky, že zkrátka nevidí problém v záměně jednoho jazyka za druhý, a tak svůj jazyk přizpůsobují z velké části lidem ve svém okolí.

V posledních kapitolách bylo zjišťováno rozložení jazyků v galicijském školství a v médiích. Důležitým krokem, který změnil jazykovou situaci ve školství, byl v roce 2007 úspěšně vyhlášený dekret, který stanovuje, že minimálně 50% výuky bude probíhat v galicijštině a maximálně 50% výuky bude probíhat v kastilštině. Následné rozložení výuky mezi galicijský a kastilský jazyk je poté ponecháno jednotlivým vzdělávacím institucím.

Ačkoliv galicijská média nejsou v zemi dostatečně zastoupena, neboť v Galicii například nevychází denně psané noviny v galicijštině, většina obyvatel zastávala názor, že jsou s počtem a kvalitou mediálních prostředků v galicijštině spokojeni.

Závěrem bakalářské práce je konstatování, že Galicijci jsou jedinečná etnická menšina, udržující si i v dnešní době své kulturní tradice, díky kterým se významným způsobem odlišují od ostatních obyvatel žijících na většině území Pyrenejského poloostrova.

Vybrané zdroje

An Overview of the Galician Language. *Xunta de Galicia*. [online]. [cit. 2015-03-07]. Dostupné z: http://www.xunta.es/linguagalega/an_overview_of_the_galician_language

ARTETA, A.U. a kol. *Dějiny Španělska*. Praha: Lidové noviny, 2007. 915 s.

BATZAROV, Z. General Overview. *Galician Language*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.orbilat.com/Languages/Galician/Galician.html>

GAMALLO, M. H.. Keltové v Galícii: mýtus a skutečnost. *Bratrstvo Keltů*. [online]. 20.2.2005 [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: <http://www.beltine.cz/keltove-v-galicii-mytus-a-skutecnost>

Historia da lingua e literatura galegas. *Letras galegas*. [online]. [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://diadasletrasgalegas.galiciadigital.com/historia-da-lingua/nacemento>

Historie. *Španělsko.info*. [online]. 2002-2015 [cit. 2015-03-03]. Dostupné z: <http://www.spanelsko.info/historie.htm>

CHALUPA, J. *Španělsko*. Praha: Libri, 2005. 217 s. ISBN 978-80-7277-478-4.

KOCIÁNOVÁ, K.; O. Sova. Galicijci ve Španělsku. *Hospodářská a kulturní studia*. [online]. 16.3.2015 [cit. 2015-03-02]. Dostupné z: <http://pestraevropa1.hks.re/>

ŠTOUDOVÁ, L. *Jazyková politika Galicie*. České Budějovice: Jihočeská Univerzita v Českých Budějovicích, Filozofická fakulta, 2008. Vedoucí bakalářské práce Mgr. Miroslava Aurová.

TRUTTEROVÁ, M. *Culinaria Španělsko*. Praha: Slovart, 2009, s. 220-255.

ZBIEJCZUK, A. Španělská občanská válka. *Tripod*. [online]. [cit. 2015-03-04]. Dostupné z: http://members.tripod.com/~pf_cz/vlastni/scw-cz.htm